

HRVATSKA RIEČ

Predplata cijena: na godinu K 12. — Za p. godinu K 6. — Za Šibenik na godinu donošenjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Poštanski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilije sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redakcija ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redakciji. — Neprisluščena pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vrataju.

Narodna politika u Herceg-Bosni.

Ono što se u zadnje doba odigrava u po-nosnoj Herceg-Bosni, mora da ozbiljno zabrinje svakog rodoljuba. Pored obične nesrednjosti prilika, osobito pak političkih i stranačkih odnosa, pored čitave zbirke, koju je vlast u prozirne svrhe postigala, pored novog položaja, nastalog fikcijom ustavnog života, a koji bi trebao ustaljenih prilika, e da se pomoći mirnom razdruživanju i prosudjivanju uz mogne do orientacije doći, u hrvatskim redovima nastalo je stanje, koje se zbijala može nazvati međusobno nesnosnim, gledom na više domovinske interese. Dok su nedavno hrvatski redovi prava vani bili cijeloknji i podpuno zatvoreni, u zadnje doba su se razcepali u dve grupe, u dve stranke. U drugim prilikama nego li su bosansko-hercegovačke, razumijivo bi bilo, da ima dva politička tabore ili više, koji bi jedan drugom kao kontrola služili, ali učinili običeni položaj u Bosni i Hercegovini, te uvaživi stanje u kojem se narodna stvar u tim zemljama nalazi, ne može se iskreni rodoljub poveseliti onom prizoru, koji Hrvati u anektiiranim zemljama pružaju. Nesuglasice i razmireme medju njima primile su izražaj, najveće oštire, a to u najmanju ruku ne može ništa koristna narodnoj stvari doneti.

Položaj Hrvata u Bosni i Hercegovini veoma je težak. Oni su tamo u manjini, a sami su se postavili u takvu situaciju, da kao manjina ne mogu u danim slučajevima biti prevara, pristajući uz druge elemente u zemlji. Hrvati, posvadjeni kao što su sada, gdje su jedan s drugim prekinuli svaki odnos, ne predstavljaju pred drugim elementima nikakav faktor. Vlast je a priori protivna njihovim političkim i narodnim težnjama, a sa svojom razcjepljenošću padaju na liepk drugima, postajući „neštetni“. Ovo, da je jedna stranka, jedan narod, postaje neštetan, najgora je osuda njemu samomu. Ta „neštetnost“ je sinonim nesposobnosti, pomanjkanje sile, umiranja životne snage. To je momenat, kad stranka ili narod postaje „quantitat negligible“, prezivo množtvo, koje nije kadro, da komu impónira i da mu svoje zahtjeve nametne. To, da druge stranke pak i vlast u Bosni steku takovo mnenje o Hrvatima, bilo je jedan udarac više na narodnoj politici, radi koje se je toliko borba, i krvavih, podnijed. Počepkani, u najoštrijoj zavadi medusobno, kad se ni u kojem pitanju ne može govoriti o njihovom složnom radu, Hrvati u Bosni bili su osudjeni, da za vlast i druge stranke budu nebrojivo i neuvaženo množtvo. I dok su složni i jedni, bili jedva su se odrhivali protivničkoj naježdi, a ovako potrijebili mogu da postanu i preveć lak plien prvega koji dodje.

Radi svih gorinavedenih razloga, iskreni rodoljub sa zebnjom prati dogodjaje u Bosni. Hrvati sami ne mogu odlučujuće uloge igратi u

tim zemljama, pak bi zdrava politika moralila savjetovati, da u slozi traže svoju jakost, a potočno upliva sami ne mogu imati, to neka se oslonje na onaj elemenat, koji je njima najbliži i u čijim redovima je bilo, a i sada ima, iep broj onih, koji se Hrvatima osjećaju.

Po golovu sve to upornjivo glasovi, koji se „odozgo“ šire o skorom pripojenju Bosne i Hercegovine Dalmaciji ili obratno mora da naj-ozbiljnije zabrine braću u Bosni. Ovaj plan nije novoga datuma, već on siže prilično daleko u prošlost. Stara je to osnova vlastodržaca, kojom se hoće da omete red oku ostvarenja naših narodnih ciljeva. Na žalost ova zamka uhvatila je neke i kod nas u Dalmaciji i u Bosni samoj. Prema su se u Bosni izjavili neki za automatsku, skoro je sigurno, da se ne bi opriši gornjoj osnovi, kada bi do izvedenja iste došlo. A ovo i kod nas se na žalost javljaju ovakovi glasovi, te smo i zadnji put morali zabilježiti jedno takovo pisanje, koje je u ime tobožnih ekonomskih interesa medju redcima zagovaralo pripojenje ovih dvaju zemalja. To je poteklo iz dubrovačke klike, koja je znala više puti svoje nepatriotske čine zaodjenosti plaštem radikalizma, dok su ti čini bili antipodi radikalizmu samom. Ostvarenjem tog plana — a to mora svakom biti jasno — bili bi za uviek kompromitirani naši narodni interesi, koji ipak nešto više vredne od pojedinačnih ekonomskih interesa ...

U samoj Bosni mora se stvoriti takav ambient, koji bi bio najjača zaprička izvedenju svih tih namisli. Hrvati moraju u tome koli vođiti, ali ne ovakvi, kakovi su sada. Sebe moraju najprije srediti, da uz mogućnost uz suradnju s drugima zapričeti veliko zlo, koje svima prijeti. Samo jedni, složni i jaki možemo se nametnuti, a to je prvi preduvjet uspjehu.

Ovo neka je iskrena bratska rieč braći u posestrima zemljama.

ŠIBENIK, 19. kolovoza.

Prema priobčenju uprave stranke prava, koje smo zadnji put objedoljili, upozorju se članovi stranke prava, da je tim skupština uređena za 5. rujna u Šibeniku, a da će dnevni red i naročiti poziv biti izdau kroz koji dan. Medutim radi kratkote vremena dobro je, da se već sada pripravljaju pristaše stranke prava na skupštinu.

Osjetljivost dubrovačkih „gospora“. Glasio dubrovačkih „gospora“ prenosi neke stavke iz jednog neštočančanika, u kojem smo očitali njihovu prijatelje i saveznike. Kako ta slika nije po njih izpala ni malo laškova, to da se učiće, pronašli su shodno, da taj članak okreste ... prostotom. Žao nam je, da dubrovačkim „gosporam“ ne možemo ni tu skromnu utjehu pruštiti, jer u tom članaku nema nikakove proste, nego samo sušte, neponitne istine. Istina je uviek gola, pak ako smo dubrovačke „gospore“ prikazali u

Udarac na avljskim vratima. Snažan udarac ili kamen.

Haramije — prousti Moro. — Lopovi, koji se po noći lolaju. Da nije bolestnik? Sad ju će povirti, što je.

Tako, tako, zabrza Don Roko.

Evo odzam i sutra će svratiti — privaće onaj — jer opažam, da vi nočas niste od ore ispojediti me.

Izvadi žigice i pripali svjeću izgovarajuć:

Cuje, Don Roko, Odlučio sam se pre-kaliti u poštenje ljudi i radij, nu za to će mi biti red logi promjeniti, a kako ćeš uprvice ku-buriti? Vi me dokućete.

Don Roko se počeša po čiverici i prousti:

Eto, dodjite sutra.

Dakako! I ovđje imam koji krajčić duga, a pošto je reda obdan okolo obilaziti, hito bish se i bez ikoga obzira a čistim čelom pred svakim pokazati.

Dobro — izusti Don Roko nemilo na-mrogden, a ipak blagin naglaskom. — Pričekajte. Uze svjeću, izdaje iz sobe, i evo li ga od-mah nafrag i nosi kartu od deset lira.

— Sto je ovo?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

— Corp di bacco! — uzvireno će Don Roko, koji je cienio, da mu je u povlačniku ova dragocena burmutica, darovno starinskoga druga.

— I nju?

— Slagumali i nju, moj gospodine. Slagu-

mali je u petnaest dana. Ne želite se, jer na ispodnici.

kon uvjerili, da češki zemaljski ministar u Beču uverio, da je u stanju, da sam dovoljno zastupa interes češkoga naroda.

Počinska koalicija. Organ počinske demokratske stranke „Reforma“ donosi vijest, da su odlčni članovi počinskog kluba u parlamentu odlučili, da one elemente počinskog kluba, koji su se nasili neprestane borbe u samoj strani, okupe u jednu koaliciju. Ovi zastupnici počinskog kluba vele, da su odnosi u počinskom klubu neodrživi i to za to, pošto se pojedine frakcije međusobno neprestano svadju, što rad ciele stranke onemogućuje. Oni zastupnici, koji su voljni, da ovu ideju podupiru sakupit će se u rujnu na konferenciju, da izrade zajednički program na temelju kojeg bi se tada imala provesti nova formacija stranke. Toj novoj koaliciji nadmetnut će se imen „Počinska solidarnost“, „Počinska radna grupa“ ili „Počinska demokratska ljevica“. List ujedno primjećuje, da se svaki eventualni dementi vodstva počinskog kluba, da u klubu ne postoji kriza, ne može smisleti obziljno, te svaki dementi unapred one moguće.

Crna Gora i Austro-Ugarska. Biogradsko-dalmatinski „Dnevni List“ donosi vijest, koja da potiče od vrlo upućene ličnosti, da je između Crne Gore i Austro-Ugarske utračen tajni ugovor. List veli, da je jedan strani diplomat obavestio biogradsku vladu o tome ugovoru.

Senzacionalno otkriće. „Narodni List“ donosi senzacionalno otkriće da je kralj Aleksander po savjetu jednog stranog predstavnika u Beogradu tajnim testamentom odredio sebi da na naslednji priču Grgorija Karagorgjevića i da bi taj testament bio i objavljen da kralj Aleksander tragičnom smrću nije svršio. „Narodni List“, osim toga još tvrdi, da kralj I. Aleksandar spremao 1903. godine upad srpske vojske u Staru Srbiju i Makedoniju, i da bi se mogao dozvaditi u krajem 1903. godine vlast srpske i austro-ugarske u Prizrenu, da kralj Aleksandar nije poginuo.

O odstupu ministra Pašića. Iz Marijinih obala, gdje se Pašić malazi, dementira se vjest o njegovom odstupu, da je ugovoren.

Za slobodu Finske. Carskim ukazom sazvan je finski sabor za 14. rujna na dvomesecno zasjedanje. Radi se o tome, da se prinuka sabora, da predvezme izbor zastupnika za dumu, te da tako prizna obvezopravljivost svoje zemlje. No za takav čin, kako do sada izgleda, ne će se moći dobiti finski sabor. Ta već do sada malo ne svrši organ občinske uprave ne će da izvršiće naloge i naredbice viših oblasti. Protiv novih zakona otvoreno se agitira i u crkvama i na skupština. Finsko novinstvo piše vrlo oštiro protiv Rusije i cara i posuđiva se čuje poklik, da se finski narod treba složiti sa ruskim revolucionarcima za zajedničku borbu protiv ruske autokracije. Po svoj se Finsko spremanje samo pasivno, nego aktivan, otvoren odpor.

Dogodjaji u Grčkoj. Sastanci i gospobe Čašnica u Ateni i u pokrajini sve više učestavaju. U vladinim krugovima vlada usled toga velika zabrinutost. Čašnici kod ovih gospoba demonstrativno izbjegavaju u svojim zdravnicama i krajevima i krajevske porodične. Čašnici očito pokazuju svojim držanjem, da im je najmražija da revolucionističku narodnu skupštinu pretvore u konstitutantu. Većina čašnika pristaje uz Venizelosa, koji u ovaj mah bavar u gorjaju Italiji, odakle ima prisjeti u Beč.

Kako neki listovijavaju, Venizelos se je za svojega boravka u Italiji sastao s vojvodom od Abruzzo, kojega je snablio, da prima grčku krunu. S nadležne se strane najodlučnije opovrgavaju ove vести. Pri tome se podješću na to, da je Italija već lani oficijelno izjavila, da ni jedan princ Savojskoga doma ne će primiti krunu, koja je ugrabiljena prijateljskom kralju.

Rovarenje u Makedoniji. Biogradsko novinstvo prosudjuje vrlo pesimistički odnosnjak između Turaka i Bugarske. — „Politika“ okrivljuje tursku vladu, da ona priprema za jesen u Makedoniji veliku iznenadnju, te da radi za jedno sa Austro-Ugarskom proti mиру u Bitčanu. List pozivlje srpsku vladu, neka bi priprazila na obe granice. Turski vojnici čuvaju željezničku prugu, od Soluna do srpske granice i od Monastira do Carigrada. Na bugarskoj granici oštetele su bugarske čete neke mostove sa dinamitom. Ušlo se je u trag jednom bugarskom odboru. Zaplijenjena je jedna tajna okružnica.

Dogodjaji u Perziji. Petrogradski listovijavaju iz Perzije: U Teheranu vlasta strahovlada. Vladine čete počinju pljačkati stanove stranaca. Ruski podanici sakrili su se u poslaničku zgradu. Poslanstvo mislu do sada ugroženo. Kozačka brigada zaposljela je bit do Šime da zapriči dolazak revolucionara iz pokrajine u glavni grad Teheran. — Londonski listovijavaju: Vlasta je izdala naredbu, da se ulapsi svaki provalnik, koji se nadje postie smrćanoga zapada na ulici. Tko ne posluša na prvi poziv,

neka se ustrelji. Sve putnice proglašene su nistačima i gradska vrata su zatvorena. Položaj biva sve kritičnijim.

Poboljšanje odnosa između Španjolske i Vatikana. U subotu se je apostolski nuncij za Španjolsku sastao u San Sebastijanu sa španjolskim ministrom vanjskih posala. Sastanak je imao vrlo sređeni karakter. Ministar je zamolio od nuncija, da mu odašće diplomatsku notu. Ta bi nota imala biti odgovor na sadnju notu Španjolske, u Vatikanu se već izradjuje, te će za 14 dana biti odašana u Madrid. Po svemu se sudi, da su odnosi između Španjolske i Vatikana znatno poboljšani.

Naši dopisi.

Dubrovnik.

Čudan poziv.

Prigodom sokolskog sletja župe Hrvatske u Splitu dne 21. t. m. ista je pozvala i dubrovačko društvo „Dušan Silni“ da kao gost sudjeluje svecanosti.

Cudna je ta pojava kod nas, taj „Dušan Silni“! Za nju još nezna ni sva Dalmacija a kolmo ostala Hrvatska. Po gotovo nezna za nju spiljski Sokol, jer kad bi znao koju zadužinu „Dušan Silni“, ne bi bio počinio ono nesmetnost.

„Dušan Silni“ nije bilo do počitanja prama hrvatskog karaktera zemlje i grada u kom se rodiše, a kom se nesmišljeno iznevjeriše. „Dušan Silni“ je bilo do srbskog separatizma i propagande kako će bolje iznarođivati katoličko hrvatsko građanstvo i mladež obogje pokušalo same da oslabi naš Sokol i hrvatski osjećaj u Dubrovniku. — Oh da! Radi ovih davnih bratskih zasluga „Dušan Silni“ nije primiten ni u srpski ni u hrvatski savez, jer su nebratske njegove težnje svakom poznate. On je dapače pozvao prigodom prvog sramotnog izlaza stare svoje saveznike talijane, neka mu kušaju, da zajednički osjećaju rad i napredak Sokola.

Takovog dušmannina hrvatskih misli u južnoj Dalmaciji imati će do kada dan Glad Špijt u svojoj sredini, „Dušan Silni“ je objenjiv pribinjiv nevin, nemopničen poziv, i on će da Špijt dođe. Dođe će, da se okaze, doći će da izašče prijateljem, doći će da udje u milost dalmatinskim Sokolima, koko će amo na povratku bolje i slobodnije razapinjati svoje mreže i nastaviti svoje zasorno, sramotno djelo.

Ei „Dušane“, „Dušane“ — nesudjeni brate! Prav narod kaže, da poturica gori od Turčina.

Dr. Machiedo o sebi.⁺

Stisnut muževnjim i odlučnim prosvjedom „Središnjeg odbora učiteljskog saveza“ u Splitu, poznati se Dr. Machiedo stao uvijati i previkati kao zgažena zmija, uvijajući neizbjegljiv i težku osudu, koju mu pripravila uvrijedeno učiteljstvo naše pokrajine. Misleći što će i kako će, dvaju se sredstava, napokon priručiti. Jedno mu je bilo to, što je na razne krajeve u pokrajini raslašao cijelu hrvu listova, moleći direktno i indirektno različite učitelje, da podignu reakciju proti „Savezu“ i občajujući im, ako uspiju, svakovrstnih medenih kolaka; a drugo sredstvo koje je imalo podpomoći prvo, bilo je sastavljanje vlasitog hvalosjepeva, koji je tiskao u br. 61. ovogodišnjega „Nar. Lista“ pod zvaničnim naslovom „Kampanja proti zast. Machiedu“.

Prvo mu sredstvo nije pogodilo cilj, kako se Machiedo do malo vremena najbolje uvjeriti, a da je i drugo cilj promašio, evo naša duma dokazemo.

Onaj tobož „epohalni“ Machiedo govori, na koji se u „Kampanji“ pozivlje i koji je izrekao u prošlom saborskem zasjedanju za razprave o školskom proračunu, mi smo u prenačenom sadržaju ponajviše pročitali više od jednog puta, ali u njemu, osim putnih riječi uz svakovrsne bedatoče, niesmo ništa ozbiljno napisali, a kamo li oštore kritike, o kojih Machiedo buna. Jedini utisak što je onaj na logici dosta klinički govor na nas učinio, bio je taj, da Dr. Machiedo za svoje posebne svrhe teži za demagogstvo, a da se u tomu niesmo prevareli, dokazuje najbolje njegov hvalosjepev, o kojemu sada pišemo.

Od ostalog, dotičnim se njegovim bedostomačima velika nevjera, da je učiteljstvo bez dobiti srednjog govoru nije ni čuditi, jer u tu smolu upada svaki onaj, koji u svojoj umislijenoj veličini hode, kao i dr. Machiedo, da govor i stvarima, u koje se razumije kao ona dobročudna živina u kantari.

Za Vaše ravnanje unapred upamite, gđoktore, da se ustanova pučke škole ne da lahkounimo, kako Vi mislite, pretresati od večeri do jutra, nego da o njoj treba dugo i dugo vremena promišljati, proučavati je i rešati je, dok se uspije da ju se razborito oceni, dotično dok podje da rukom da se iznesu Stog pametno njoj na korist. A mi vama, koji ste do juče poznali pučku školu samo po imenu, a da sada je poznajete više od toga, niesmo svaku kompetentnost u pogledu iste.

Nemojte se, gosp. doktore pievči, da Vi tobož upri prstom u nekoj mahne postojecu zakonu o nadzoru škola, jer brzopisna

* Primamo iz učiteljskih krugova.

Op. Uredništva.

izvješća dalmatinskoga sabora dokazuju naprotiv, da je vladin povjerenik upozorio sabor kako onaj zakon, nakon 40 godina što obstoji, ne odgovara više duhu sadašnjega vremena i kako je potreba da ga se zamjeni novim.

Jeste li Vi zagovarali, kako tvrdite da jestе, da se u novom zakonu o nadzoru pučkih škola podiže učiteljstvu više upliv, ne znamo, ali vrlo sumnjamo, dapaće nam se ne čini vječnovalno, jer puno dobro znadimo, kako ste Vi raspolaženi prama učiteljstvu. Na našem raboštu stoji naime uz mnogo tog zabilježeno i to, što smo čuli iz usta samih nekih zastupnika na školskom odboru, da ste se Vi u jednoj središnici odbora, kad je baš radio o tom da se neki zakon o učiteljstvu potrebni vrednički i pučke učitelje nazovu i mestrinu.

Nije, gosp. doktore, pošteno pučko učiteljstvo iz nikakva hira ustalo proti Vama, nego je ustalo radi Vašeg napadnog govorova u saborskoj i radi uvedre, koju ste u stanovitoj središnici pokr. školskog vrća bacili na obraz naših vrednih i zaslužnih učiteljica.

Nije, gosp. doktore, pošteno pučko učiteljstvo iz nikakva hira ustalo proti Vama, nego je ustalo radi Vašeg napadnog govorova u saborskoj i radi uvedre, koju ste u stanovitoj središnici pokr. školskog vrća bacili na obraz naših vrednih i zaslužnih učiteljica.

Sve Vaše napravljene da sada uvjerite javnost, da niste tobož falsificirali onaj ulomak „epohalnog“ Vašeg govor, gdje ste se lakohumno oborili na učiteljstvo, vjerujte nam, da Vam je uzaludno. Uzaludno Vam je, jer imate dobro znadimo kako se brzopisna izvješća za vreme štampanja više puta patvaraju i kako zanimanje pomjivo briše sve ono što bi moglo izložiti. To ste učinili i Vi, kad se je tiskalo izvješće i u njemu „epohalni“ Vaš govor.

Glede drzogvota Vašega laganja u poslu grđenja časti naših učiteljica svušivo je da Vam odgovaramo, jer se je o tomu do sada iznalo toliko neobnovljivih dokaza, da bi se mogla staviti obilna knjiga. Mi Vas radi tog jednočavno upućujemo na sve ono što se je u predmetu do danas napisalo, a osobito na tvrdne dokaze iznesene u „Hrv. Rieči“ od 3. ov. m. Ne možemo medjutim a da i ovom prigodom — radi sramotnog Vašeg nekanja — ne požalimo u Vama ono što čovjek je činio. Isti istočno onako, kako smo Vas iz prvih jasnih dokaza pozali radi smisionosti, koju ste bili pokazani pokudnom onom Vašom izjavom, da niste tobož uvredili pitomkinje učiteljstva u Dubrovniku.

Hvalite se, gosp. doktore, koliko Vas god volja, da ogromna većina (!) učiteljstva osudjuje postupak središnjeg odbora Saveza i da ste već primili „izjavu sa strane pojedinih učiteljskih organizacija, kojima Vam izriču svoje priznane i poštovanje“. — vidjet ćete do malo je li „ogromna većina“ učiteljstva s Vama, ili je to mikroskopična manjina, koju ne drugo, nego jedino neopravdani obziri u Kama vuku i čine joj zaboravljali na staležki ponos i učiteljski čast.

Od ostalog Vi podajte svim opravdanim napadajima ogorčene učiteljske duše onu važnost, koju hoće, te je pitanje Vašega ukusa, ali će učiteljstvo bez obzira na to, da kraja vršiti svoju i ne će mirovati, dok Vam god ne bude podata primjerena lekcija. Ako učitelji nemaju onastih plaća i nekih Vaših poznatih silekura, znajuće da uz svoje siromaštvo imaju nekoliko poštenja i da će ovo za skrajnost kamo lavovi braniti proti svakomu, pa i proti Vama, tobožnju „članu njihova školskog starjinstva“ (!). Da nam nije do plaća, trebalo bi da se do sita nasmijemo ovoj Vašoj megalomaniji.

Znajuće da učiteljstvo osudni dan za Vas nije daleko. Onda će se najbolje vidjeti tko je vjera, tko nevjera, pouzdano će se dokazati tko je za svoj obraz, tko proti njemu, komu je do obrane svoga poštenja, a tko svoje poštenje, pred Vama pod noge baca.

Učitelji i učiteljice, uz koju god bilo žrtvu poholjiti u Split, da u što većem broju podatice što svetčanju lekciju svomu dušmanu, koji, izaslan, učiteljsku lekciju, učiteljsko starjinstvo izvješća, i da se još obzira tributi o svom „redjenu“ (I) interesu i ljubavi (!!) za školu i učiteljstvo. (III*).

Iz grada i okolice.

Odbor liepim riečima i obećanjima zavadu na rod na izseljivanje, a onda ga se prepusta bledi na milost i nemilost. Konačno je primjena rezolucija, kojom se zaključuje povratak u domovinu.

Prestao „Bošnjak“. Ovaj je dana u Sarajevu prestao izlaziti list „Bošnjak“ koji je Kallay bio osnovao i vladimirov podpora subvencionirao. Taj list širo je načel: „Bosna Bosancima“, te je išao za tim, da stvara „bosanski narod“. „bosanski jezik“ itd.

Zabranjen talijanski izlet u Pulu. Kad posljedica zabrane zadnjeg izleta Slovenaca u Pulu te dosjednog zahtjeva Slovenaca i Hrvata, da se i talijanski izleti zabrane, da bi vlasti prošlo nedjelju uređen izlet jednog talijanskog gimnastičnog društva u Pulu zabranjen, istodobno se je u Puzinu obdržavao uspješni sokolski izlet. Talijani htjeli omesti svećanstvo, ali ne uspješe.

Još o prodaji „Ungaro-Croate“. Jedan pomorac piše: Mnogo se je ovih dana pisalo o prodaji dionica Ugarsko-hrvatskog parobrodarskog društva, koje bi društvo, kada bi se prodaja provedla, prešlo u ruke bankovnih magarskih zavoda. Ali do te razglasene prodaje, koja je proračunana u javnost prodrala, doći ne će, već se time od interesovanih glavnih dioničara nastoji postignuti novi izvor materijalne koristi i to tako, da se prilikom na zajedničku vladu postigne nova, povećana subvencija.

Sudeći po razpoloženju, koje vlađa u Pešti, površica subvencije biti će dopitana, jer „Ungaro-Croata“ najbolje odgovara pod sadašnjom upravom intencijama vlade. Površica subvencije izkrivena biti neće, a to za to, da se na našem Primorju onemogući osnivanje svakog parobrodarskog društva obalne plovive i da se uguši u pomorstvu svaki znak hrvatske. U Pešti pak dobro znaju, da se to najlakše postići može pomoći ljudi, koji su za volju mastne subvencije vjerno izvršivali naologe strogogodzor, dapaće ihli su i preko tih naloga, hoteli se pokazati veći Magari od onih u Pešti.

Neda se poreći, da „Ungaro-Croata“ duguje svoj razvitak, vješta nagomilana bogatstvo jedino mastnim subvencijama, a kako se znaju hvaliti nekoj članovu uprave, koji su na jutnji način došli na veliki glas, smatrajući se kao izvaredno pronicavci i savršeni upravitelji, a to nisu, jer vidimo, što mogu i znaju stvoriti i drugi kod drugih pomorskih društava, koji ne plove u zlatnim vodama Ungaro-Croatine subvencije, no u toliko su nenadkritljivi, što majstorski sprječavaju obstanku i razvitak domaćim i mirovnim društvinama; ma to im ni najmanje ne služi na čast.

Iz grada i okolice.

Kraljevdan. Sutra će se i ovdje proslaviti 80. rođendan Njeg. Vel. cesara i kralja, te će u jutro po običaju u 10 sati biti svečana služba božja, koliko stolnoj bazičili, tako i grkokatoličkoj parohijalnoj crkvi. Bit će zastupane sve vlasti. Ranim jutrom „Šibenska glazba“ obaciće grad i udarati vesele koračnice a na večer će koncertirati izpod zgrade, gdje je kot. poglavarstvo. Občina je izdala proglašenje na gradjanstvo, u kojemu je zgodnji riečima laglašena važnost ove objektne, obzirom na značaj i na lastuge vladavine Franje Josipa I.

Izlet „Hrvatskog Sokola“ Krešimirove župe u Split podupravljen je utračen, te će naši Sokoli u nedjelju dne 21. o. mj. u pohode bratskoj sokolskoj župi „Vojvode Hrvaje“, koja tog dana ima u Splitu svoj prvi Zupski let. Društvo naše župe pristupiće u lipom broju, osobito Šibenkskog i društvenog Sokola i svako sljedeći na slet u Splitu pod sponzorom barjakom. Sudjelovati će „Šibenska Glazba“. Izlet se pripređuje po semeinim vlastom, te će se iz Šibenika krenuti u 6 sati iz jutra. Odlažak iz Splita natrag u Šibenik bit će u 8 i četvrt, ili u 10 sati na večer. Cijena je prevoza za Sokolaše K 3-tamo i amo, a za druge izletinike K 3-50 tamo-amo. Slavlje u Splitu po pripremama i po onom, što nam se javlja, uspjel će veličanstveno, pa će se zato sigurno ovome izletu župe Krešimirove pridružiti brojni učestnici iz Šibenika i okolice tih više, što se putuje po semeinim vlastom i što je prevoza cijena vrlo župička. U nedjelju dake svili u Split na veliko i lijevo sokolsko slavlje! Zdravo, Sokoli!

Odizaj eskadre. Jučer je jutro nakon trodnevnog boravka odputovalo je ratno brodovje u 8 sati put Zadra da tamо proslavi osamdesetogodišnju vladarevu. Iz Zadra odlazi u petak Hvaru na vježbe u pucanju, a zatim će izvaditi napadnje vježbe između Šibenika i Teoda. Ovim vježbama sudjelovati će i zapovjednik grof Montecuccoli. Prvim nastajnjom mjesecu svukupno brodovje uči će u našu luku pod zapovjedništvom grofom Montecuccolij.

Opredvana zabrana. Pomorska vlast produžila je da daljnjih pet godina zabranu ribarima

Anstrijansko parobrodarsko društvo na dionice

„DALMATIA“

udržava od 16. jula 1910. slijedeće
glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)

Povratak svake subote u 6 sati prije podne;

Trst—Metković B (poštanska)

Povratak svake u četvrtak u 5 sati posle podne;

Trst—Metković C (poštanska)

Povratak svake u subotu u 5 sati posle podne;

Trst—Korčula (poštanska)

Povratak iz Trsta u utorku u 5 sati posle podne;

Trst—Šibenik (poštanska između Pule i Zadra)

Povratak iz Trsta svake subote u 6 sati prije podne;

Trst—Metković D (trgovačka)

Povratak iz Trsta svake nedjelje u 6 sati prije podne;

Trst—Vis (trgovačka)

Iz Trsta u četvrtak na polnoći;

povratak svake srede u 8 sati prije podne.

27.VII.10

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

Cast mi je javiti p. n. občinstvu, da sam objavljenvim tvornici papirnatih vrećica za trgovacu po-publičnu otvorio, te je predpuno prema zahtjevu uredio, time sam u stanju u najkratčem vremenu najveću količinu vrećica izraditi. Vrećice izrađuju se u svim veličinama i u svim bojama. Pošto je ovo u nas prvo i jedino domaće poduzeće ovakove vrste, nadamo se da stalno, da će mi g. potrošači povjeriti svoje cijenjene narudžbe, koje će u podpunom redu i naj-savjetnije izvršene biti.

Sa veleštovanjem

ANTE ZORIĆ ŠIBENIK.

Najsvršeniji gramofoni i ploče

sa svakovrtnim komadima
osobito hrvatskim

provi-
djeni TRADE MARK.
znakom Andeo!
TRADE MARK.

doviju se u knjižari i papirnicu:

Ivan Grimani

Šibenik, Glavna ulica.

Slatje na zahtjev cjenik i popis komada
badava i frakusa.

4-6

Podružnice:

Via Giulia br. 33.

Via Giulia br. 16.

Via Acqua-
dotta br. 65.

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Centrala: Via Giulia br. 20.

Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladiste stakala prostih, aperianih i za ures.

Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, poreculansko i zemljano
sudje, oakline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količine raročitih tvari u oaklini, poreculani.

Cene umjerene koje se ne boje utakmice.

Na zahtjev šalju se cjenici badava.

Dopravljanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim
našim trgovcima.

26.II.10

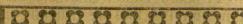
Oglas.

Prijamni ispit za I. razred c. k. realke u Šibeniku, početkom školske godine 1910—1911, biće dana 9 i 10. septembra o. g., a upisivanje za I. razred, dne 7 i 8. septembra o. g. od 9—12 sati prije podne.

Učenici, koji su ovu realku već polazili, treba da se prijave za upisivanje dne 9. septembra od 8—12 sati prije podne.

Šibenik, 15. julija 1910.

Upraviteljstvo c. k. državne realke.
3-6

Prva parna tvornica za bojadisa-
nje, pranje i kemično čišćenje
odjela na suho.

M. DOMIĆA

Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao:
obična, urešna, za šetnju, kazalište i plesove.
Osim toga zastore, proštare, rukavice
kože itd., razumijev se sve u cijeli čistu se
povećanjem siračem „Universal“.
Isto tako parno bojadisanje gore navedenim
preporuča se svakome ovo zgodno i keristno
poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:

JULIO RAGANZ NI

Luka, Glavna ulica.

Velika

Tvornica tjestenine

Velika

i mlinice za raznu hranu.

Pomoću najmodernijeg motora
proizvodja

Svake vrsti
ovog jestiva.

Svake vrsti
ovog jestiva.

Od najboljeg marseljskog griza

kao i od

Dobrog i od najfinijega pšeničnog brašna

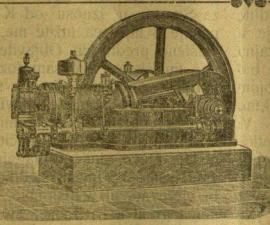
dobrog i od najfinijega.

Tvrđka:

IVAN ŠUPUK i brat

Šibenik.

15.VI.10.

Izklijutovo glavno predstavništvo, kamo valja
upraviti sve upite:

Kuća Gutenberg,

EMANUEL KRAUS.

Technički bureau Trst, via Cecilia, 18.

Zahvaljujte cjenik bezplatno i bez poštarine.

Dopravljane hrvatski.

Najbolji namještaji snage

kao što:
motori na plin (gas), benzin,
žestu, kameno ulje, surovo
ulje za obrtničke, poljodjelske
i električne namještaje
snage.

Namještaju na morski plin (Bengalgas)

prodaje

Draždanska

tvornica motora

na plin

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik:

Moritz Hille, Dresden)

najveća specijalna tvornica

srednje Evrope.

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. Skarpa, cijena knjizi broširano
K 5.—, a uvezano K 6.—, nabavlja se kod
„Hrvatske tiskare“ u Šibeniku i u svim
knjižarama.

„NUISOL“

Bergman-a i drugi u Tešnju n. L.
jest i ostaje prije kao i posle za čudo
nedostuživo sredstvo za bojadisanje
kosa i brade.

Na zaliji se nalazi plava, smedja
i crna boja. Jedna boja stoji K 2:50 u
drogeriji Vinko Vučića u Šibeniku.

Hrvatska

vjeretijska

banka

Podružnica

Šibenik.

Dionička glavnica

K 2,000,000

Pričuvna zaklada i pritičel K 180,000.

CENTRALKA DUBROVNIK

Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel

prima uložke na knjižice konta ko-
rentu u ček prometu; ekskomptuje
mjence.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja
vrednine. Devize se preuzimaju naj-
kulantnije. Izplate na svim mjestima
tu i inozemstva obavljaju se brzo
i uz povoljne uvjete.

Mjenjačnica

kupuje i prodaje državne papire,
razteretnice, založnice, srečke, va-
lute, kupone. Prodaja srećaka na
obročno odplaćivanje. Osiguranje
proti gubitku kod ždržebanja. Revi-
zija srećaka i vrednostnih papira
bezplačno. Unovčenje kupona, bez
odbitka.

Zalagaonica

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne
i srebrne predmete, dragi kamenje
i t. d. u najkulantnije uvjete.

143-254

Pozor! Kod podružnice za Trst, Istru i Dalmaciju

ulica Galatti br. 14

Gospodarske sveze u Ljubljani

može se dobiti uz najpovoljnije cene i uvjete svakovrtnog dobrog i svežeg
živeža, brašna najglasovitijih mlinova, te krumpira, zelje, graha i umjetnih gnojiva.

Tvrđka je od novog ljeta uvela škont od 2%, na svu robu bez razlike,
za fature izplativate kroz 30 dana, a to da olahkot' igovcima knjigovodstvo.

Podupirati Gospodarsku svezu, patriocična je dužnost svakog našeg trgovca.

Cjenike i uzorke šalje se badava na zahtjev.

Ravnatelj i vodja:

S. H. Škeri, Trst.

19.II.10.

Svoj svome!

Seljani očituju „Baćinu na 11. svibnja 1893. Istini na čast ovim isповједамо, da na samoj Očuši smo plačali općini odredbinu, ima preko 40 godina; na druge općinske zemlje počeli smo plačati imo oko 8 godina“.

Sljedi 19 potpisa i križa pred dva pismena svjedoka.

Petre, još ostaje otvoreno pitanje: zašto ste općinu sa 1000 forinta zadužili? Vrijede li Vam navedeni razlozi, nek sudi javnost!

Imenice Petra Andrijaševića.

Čovjek, koga je narod za svog vodju izabrao, treba da bude neporozan. On nesmije sa svojim položajem, da izrabljiva povjerenje naroda. Kod takova muža mora da odsjevaju moralne krješi posti mnogo bolje nego li kod ostalih prošlosti ljudi.

Ako je narod kojeg čovjeka svojim povjerenjem obdario; nastupi li čas da puk u svog miljenika pouzdanje izgubi; tada dočini, ako je na visini moralnog odgoja, nesmije tražiti da silom i nepravdom ostane i nadalje na čelu naroda, a proti volji njegovog. U protivnom slučaju takav bi se muž pokazao nametnikom; a znamo, da su nametnički žigom sramoto kod svih poštenih ljudi zabilježeni.

Petar je Andrijašević uvidio, da mu se pučka osuda spremi, kojoj se je on morao kao pošten čovjek i da podvrgne; pa nastaje pitanje: kako se je Petar Andrijašević u ovom doista neugodnom položaju snasao? Jeli on kašo pošten i neporozan muž držao se zakona i pravice, e da se održi na načelničkoj časti? Nije li on štrog učinio, što se kosi s načelnicima naroda?

Ne čemo osobno odgovarati ni Petru Andrijaševiću suditi. Čitaoći su mogli uviditi, da nam mrižna ili osobina zavist nije turila pena ruke. Ovdje odlučuje općenito dobro našeg Primorja, koje po naravnim eticama moramo više da cienimo, nego li sve uobdstvo bilo kojeg pojedinca.

Pustimo činjenice da govore!

Petar Andrijašević kao načelnik u imenicama za god. 1893. nešto je učinio, što nije smio kao čovjek, koji se pravednošću i nesebičnošću ponosi.

U imenicama I. izborničtvu napisao je 17 birača bez plaćanja poreza. Izmedju ovih 7 ih u opće nije imalo nikakva prava, a dvojica su zakonito izostavljena. Od 24 oporezovana birača jedanaestori su nepravdno smanjeni ili površeni porezi. Petar je jednog svojeg pristašu upisao, kao da plaća for. 34:83, a dok nije plaćao nego samo 22 novčića, kako se razabire iz likaznice poreznog ureda.

U imenicama II. izborničtvu, Petar je jednaku igru igrao. Svojih 12 pristaša umetnuo, bez da su i prebijenu paru plaćala.

U imenicama III. izborničtvu pogriješke, da ne rečemo što drugo, još su zamašnije. Petar je svu silu svojih bez poreza gledao kroz imenicu proturat. Protivne stranke našao se je 41.glas, koji plaćaju od for. 3 - 28,- u ukupnoj svoti od for. 269:36, koje je Petar u imenicama naprosti mimošao. Iz Sućurja, Dragljana, Kokorića i Ravče Petar je izpuštu sebi protivnih birača 37. U opće imenice su morale imati obli broj birača 2300, dočim Petrove su ili imenice samo 1400 počekavale.

Činili su se utoci i dokazivala se Petrowa pristranstvo, ali bi on ponosno odgovarao: „Da ih je hiljadu, sve ču ih odbiti!“

Petar nit je imenice po zakonitu roku sačinio, niti ih je po zakonu onako izkrivljeno oglasio.

Da ovo nije naša objeda i ocrnjivanje poštene čovjekova, evo što c. k. poglavarstvo odgovara na utok oca Mate Šimića pod brojem 8139.

„Vidim, da iz izvida učinjenih kod istog c. k. poreznog ureda, po jednom poglavarstvenome poslovatu uz sudjelovanje jednog poreznog poslovnog izbjija, da među spomenutim izbornim imenicama i poreznim knjigama imade sličnija razlike toliko u pogledu naziva birača, toliko u pogledu iznosaka dočinilih poreznih svota, a suviše da više birača, koji su uvršteni izbornim imenicama, ne nahode se ni upisani u poreznim knjigama.“

C. k. poglavarstvo uvažava razloge oca Šimića radi nezakonitosti pri oglašivanju izbornih imenicu, pa zaključiva: „Ovo c. k. kotarsko poglavarstvo na temelju § 109. postopečeg općinskog pravilnika nalazi, da odredi za obavljanje cijelog izbornog postupka, te svet, do novog općinskog opravljateljsva, svog poslovnoga, c. k. kotarskog povjerenika Antu Brilli-a, uz uvjete naznačene u zaključku gorespomenutog § glede izdržanja troškova.“

U Makarskoj, dne 3. studenoga 1893.

C. k. kotarski poglavar Pod. Blessich.

Nek pristrana javnost sudi, ne dokazuju li sasvim protivno činjenice njegovom proglašu na narod god. 1893. „Gornji Primorci! Ja ne prosim vašeg glasa, jer mojim izborom meni je najteže...“

Prigovor „Našeg Jedinstva“.

„Naše Jedinstvo“ u broju 90 prikazuje gornjopravarsku borbu i sve one novinarske dopise u pravaškim listovima, kada da je sve to poticalo iz mrije i zavisti proti Petru Andrijaševiću. Gosp. Stražić kaže, da neki svećenici najveći jurišati osobno, kao što su to počušali proti Petru Andrijaševiću.

Potpuno se slazemo sa gosp. Stražićem, što se tiče osobnih napadaja. Svaki ih od nas mora u ime moralnih principa da osudi. U jednom promišljenom osobom napadaju toliko se zla krije, koje treba da osudimo ne samo kao slijedbenice ideje kršćanske, nego kao i djeca našeg razvikanog humanitarnog doba. Dok se u principu slazemo sa gosp. Stražićem, ipak ima nekih osobnih čina, koji su nužno vezani sa javnim životom i njegovim poretkom. Takova djela podpadaju javnoj kritici. Mi bi se usudili reći, da ima slučajeva, kad nam se imperativno nameže dužnost, da neka, i ako na prvi mah skroz osobna djela, javnoj kritici podvrgnemo i to sve u interesu javnog dobra.

Neka nam odgovori gosp. Stražić na ovo pitanje: da se desi u kojem kraju, da jedan čovjek, koji ne poštije prava tudjega vlastništva bude izabran na upravu općenitih dobara, bi li bila njegova dužnost, da u interesu općenitog dobra upozori javnost i na privatno vladanje dočinika?

On bi bio dužan to učiniti. Morao bi radi općenitih probitaka javno proti takovu individualnu ustati i sve prekršaje na ludjem vlasništvu cijelomu javnosti otkriti.

Ja znam, da će „Naše Jedinstvo“ i naše pisanje uzeti kao nešto osobno proti Petru Andrijaševiću. Prosto mu bilo! Naradi njegova pisanja sigurno glava neće zaboljeti. Nam je dosta, da objektivni sudije dadu svoj sud, da li iznesene činjenice proti Petru Andrijaševiću spadaju na forum javnosti ili ne.

Osrt na Petrova „Otvorena pisma“.

Čim smo ugledali Petrowa otvorena pisma na mnogopošt. oca Antu Alaču, gvardijana u Zaostragu, pravo smo se začudili. Obadvaju smo pismo pomno pročitali, pa nam nije moglo nikako da bude jasno: zašto ih je Petar mnogopošt. Alaču upravio? Pomo smo pazili na svaku i pojedinu točku kilometričnih članaka, ali nam u oči nije mogao da upane ni jedan razlog, koji bi Petrowu krunu davao pravo.

Čakom smo se osvrnuli na nekoje važnije točke drugog nešto starije otvorenog, i toliko napadjenog Petrowa pisma.

U otvorenom pismu Pretar tobože spominje, kako su god. 1905. bile iskrivljene izborne imenice i ništa ne manje, nego da se to sve zabilježi pod uplimom ondašnjih franjevaca.

Gđe su dokazi, da su franjevaci imenice iskrivili? Moj Petre, to je samo prosto govorjenje. Jeli dopušteno nešto tvrditi, a ne dokazati? Sami trijezmeno promislite, pa nam odgovorite.

Tu se spominje gosp. poglavar Rešetar i tamošnja općinska uprava, kada su bili sudionici franjevačkih zločina... Dokazi i ovdje fale.

Da je sve ono i istina, Petar je morao upraviti otvoreno pismo gosp. poglavaru vit. Rešetaru, općinskoj upravi i ondašnjim franjevcima. Što ga ulazi mnogopošt. Alač u izbornе posle od 1905!?

Nam je čudno, kako je Petar bio toliko smion što je isticao neurednosti izbornih imenica. Čini nam se, da bi mnogo bolje učinio, da bude grobni mukom preko svih neurednosti — ako ih je u opće bilo — prešao. Neka ponovno čitaoci čitaju ono, što smo pod točkom „Imenice Petra Andrijaševića“ napisali, pa neka nam združno rekao, imamo li pravo.

Petar se Andrijašević jedino zato obraća na gvardijana Alača, što je zadnje godine kao uvjet kompromisa uprće zatražio isključenje Petra Andrijaševiću iz općinskog vrća. U tom Petar Andrijašević gleda grdu varku i izdaju gvardijana Alača.

Da se razumimo.

Gvardijan Alač, kad je naša stranka došla u Brist na dogovore, nije došao sam, nego s drugim množtvom pravaških odbornika, pa su ga ovi uoblastili, što i koje uvjete treba da stavi Petru Andrijaševiću i njegovoj raznobojnoj stranci.

Jeli gvardijan Alač što kao privatna osoba Petru Andrijaševiću govorio, u to javnost ne smije da ulazi, to nju ne spada. U ostalom, Petar je dao nepotrebni dokaza, da svaku njegovu izjavu treba s velikom rezervom uzimati.

Reklj smo, da gvardijan Alač nije bio slab razpoložen prama Petru. Dapače, koliko se sjećamo, on nije bio protivan, kad je već imao doči do kompromisa, da i Petar udje u vrće. Po mnogopošt. Alaču Petar bi dobro prošao,

ali smo i mi i svr pravaši, koji su bolje poznavali Petra Andrijaševića, svejedno bili protivni, g se Petra i za općinskog čauša imenuje.

Petar nahrvica o nekakvoj izdaji poslije lanjskog kompromisa. Za tu izdaju barem nami nije ništa poznato. U opće, koliko smo upućeni, Petar je cijelu stvar izvrsnuo, pa ako se igda bude u javnosti zasluzivalo osvrnuti na Petrovo pisanje, to ćemo, i ako preko volje, spremno učiniti. Sam Andrijašević priznaje, da gvardijan Alač nije počinio izdaju, i da je to stranka tobože preko njegove učinje.

Razumijemo mi Petra. Njega boli izjava mnogopošt. Alača prigodom II. izborništva. Tako ga je upelka, da ju je i tekstualno upamtio: „Mi ćemo se proti Vam (t. j. Andrijaševiću) boriti, dok bude i jednog fratra.“ Mi znamo, da ova izjava ipak nešto važi, a i Petar se, mislimo, s nami slaže. Je li ova izjava izrečena u sreditosti, ne promišljeno? Nije! Mi bismo je nadopunili, da bi se proti Petru Andrijaševiću i njegovim protektorima boriti, dok bude i jednog fratre. Molim Vas, da takovo opravdanje jedino „Slobodi“ i „Naše Jedinstvu“ pošaljete, koji su bili svedjerno „zatočnici“ biednih i potištenih.

Odgovorite, Petre, pred savješću svojom:

jesmo li mogli s Vama do ikakova sporazuma doći? Tko je onemogućio sporazum: pravaši i franjevci, ili, Petre, Vaše orisane ponasanje? Tko je dan povoda onakovo ljutoj borbi, i za to Vas upit upravljamo?

Pri zaključku.

Evo i preko namjere oduljismo. Upitat će nas čitaoci, a valjda i sam Petar Andrijašević: zašto zadjosmo u dane njegove prošle slave? Zašto iznesosmo neke Petrove činjenice, u javnosti već davno pokopane? Nije li nas dužja kršćanska ljubav, da s njezinim plaštem sve one mane brata iskrinjega velikodušno prikrijemo?

Ako smo se na ovaj iako opipljivi korak odvajali, imali smo za to i u kakvih razloga.

Još od školskih klup svedjeno smo se pravašima cileni, i naukom blagopok. Ante Starčević ponosili. U nauci Ante Starčević vidimo spas naše domovine, gledamo njezinu sretniju budućnost. Ta nauka nije mrtva, ona žive u pojedinim vrlim rodoljubima. Mnogi ne napadaju nauku njegovu, nego hoće, da omalože ljudi, koji su patriotizmom Starčevića zadojeni. Proračuna politika! Dosta protivnicima, da omalože živče pravaštvu, a onda je odvozni i samoj nauci naših slavnih prvaka. — Andrijašević tvrdi, da je pravaštvu sinonim prostastvo. On se usudjuje tvrditi, da je gornjopravarski borbu užitljivo zavist, nerodoljubljivo pravaško-furtimško.

Ovo je velika osvada lice svih nama gornjopravarskim pravasima dobačena. Tu osvadu treba darovatelju povratiti.

Mi smo iznišli, da se vidi, jesu li zavist i nerodoljublje pravaša onu borbu užitljale, ili je tomu krije sam vodja bezbojne na Primorju stranke?

Moglo bi se reći, da je naše pisanje neteknito, tendenciozno. Premda nerodoljubiv prigor, ali ćemo mu ipak odvjetu naći.

Što smo ovde, svi su ovo otvoreno i sijaset sličnih malenkost i zničili, i naukom blagopok. Ante Starčević ponosili. U nauci Ante Starčević vidimo spas naše domovine, gledamo njezinu sretniju budućnost. Ta nauka nije mrtva, ona žive u pojedinim vrlim rodoljubima. Mnogi ne napadaju nauku njegovu, nego hoće, da omalože ljudi, koji su patriotizmom Starčevića zadojeni. Proračuna politika! Dosta protivnicima, da omalože živče pravaštvu, a onda je odvozni i samoj nauci naših slavnih prvaka. — Andrijašević tvrdi, da je pravaštvu sinonim prostastvo. On se usudjuje tvrditi, da je gornjopravarski borbu užitljivo zavist, nerodoljubljivo pravaško-furtimško.

Sve su u ovo Petru Andrijaševiću spomenuti Gornjopravarski javno ispovali, da što Petar nije li ih je c. k. sudu predao, niti li je ikad stvarno pobio.

Petar se Andrijašević već s nekakvim prijetnjama našim pristašama grozi, da će mu očituti grozvedni desnicu, kad se načelničke palice dohvati. Nas njegova, težka palica sigurno okrpiće neće, a mislimo ni ljestvog našeg pristaša, akad bude pravde i poštene. Petar se Andrijašević izda u svemogućnost hrvatske stranke. Tvrdo je k prsima prisiskao brzjav, da mu se ne izmakne, gosp. Duboković, koji mu javlja: „U toj borbi čitava stranka stoji za Vama. Duboković.“

Dioista poruka gospodajuće stranke Petru ne može nego da bude utješljiva. Kad smo čuli za taj brzjav, nismo mogli vjerovati. Zagotonio nam je bilo: jelji moguće, da je cijela hrvatska stranka za Petra Andrijaševića? Pročitali smo javno izloženi brzjav i u dušu su nam se mnoge refleksije budile.

Uokvirili smo Petra Andrijaševića i tako ga uokvirimo, stavljamo za uzor Hrvatskoj stranci. Pa ako joj i uspije, jer je za sada moguće, da mu utisne načelničku palicu u ruke, neka bude uverjen, da će narod, idejno pravaškim zadnjem, izguliti mu palicu iz ruke i zastuženom odmazdom njega i moćne mu zaštitnike obdariti.

Zaostrog, polovicom kolovoza, 1910.

Gornjopravarski pravas.